

བོད་ཀྱི་དོན་གཙོས་ཁང་།

TIBETSKÝ ÚŘAD

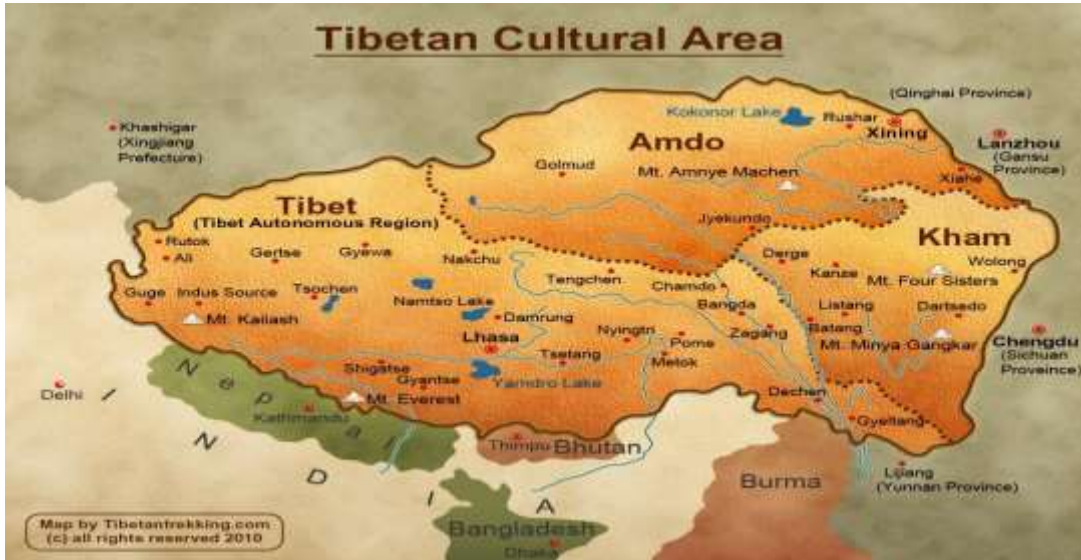
ÚŘAD ZÁSTUPCE J. S. DALAJLAMY

PLACE DE LA NAVIGATION 10, 1201 ŽENEVA, ŠVÝCARSKO

TIBET VE STRUČNOSTI

	OBSAH	STR.
1	ÚVOD	1 a 2
2	SOUČASNÝ STAV LIDSKÝCH PRÁV V TIBETU A. Hromadná demolice a ničení komplexu Larung Gar a Jačhen Gar B. Trestní stíhání obhájce jazykových práv Tibetanů	3 a 4
3	POLITIKA STŘEDNÍ CESTY: RÁMEC PRO ŘEŠENÍ OTÁZKY TIBETU	5
4	CELOSVĚTOVÉ Hnutí ZA TIBET: PROHLÁŠENÍ TÝKAJÍCÍ SE TIBETU – 2018	6 a 7

ÚVOD

Název Tibet označuje celé území tradičních tibetských provincií známých pod pojmem *čholkha sum*, tedy „tři provincie“ (Ü-Cang, Amdo a Kham). Dnešní Tibet pod čínskou vládou je rozdělen do těchto správních jednotek:

- Tibetská autonomní oblast,
- provincie Čching-chaj,
- Tibetský autonomní okres Tchien-ču (Pari) a Tibetská autonomní prefektura Kan-nan (Känlho) v provincii Kan-su,
- Tibetská autonomní prefektura A-pa (Ngawa), Tibetská autonomní prefektura Kardze a Tibetský autonomní okres Mili v provincii S'čchuan,
- Tibetská autonomní prefektura Dečhen v provincii Jün-nan.

V době obsazení vojsky Čínské lidově osvobozené armády v roce 1949 byl Tibet fakticky i právně nezávislý stát.

Když armáda komunistické Číny v roce 1949 zahájila invazi Tibetu, tibetská vláda zaslala naléhavou výzvu Organizaci spojených národů, aby Tibetu tuto agresi pomohla odrazit. Británie a Indie doporučily Valnému shromáždění, aby prozatím nepřijímalo žádné opatření, protože by to mohlo Čínu vyprovokovat k totálnímu útoku. Většina zemí však čínský útok na Tibet považovala za agresi.

Národní povstání

Tibeťané se při povstání proti čínské nadvládě dne 10. března 1959 shromáždili před palácem Potála (Getty)

Když je lid utiskován, snadno proti utiskovateli povstane. Až do 50. let 20. století v Tibetu k žádným lidovým povstáním nedošlo. Tibetské hnutí odporu proti Číňanům začalo v době čínské invaze. V roce 1956 vypukly otevřené střety ve východních provinciích Kham a Amdo. O tři roky později již mělo povstání celonárodní rozměry a v březnu 1959 vedlo ve Lhase k rozsáhlým demonstracím. Tibetské demonstrace a další projevy povstání poté pokračovaly.

Dnes je prakticky nemožné najít tibetskou rodinu, ze které čínský režim nikoho neuvěznil ani nezabil. Džigme Ngaphö, syn bývalého místopředsedy Všečínského shromáždění lidových zástupců Ngaphö Ngawang Džigmeho, uvádí, že „po potlačení demonstrací v roce 1959 a 1969 byla v Tibetu nějakým způsobem postižena téměř každá rodina“.

Zvěrstva páchaná čínskými úřady v Tibetu nepolevovala a na duších Tibeťanů zanechala hluboké rány.

Současný stav lidských práv v Tibetu

Tibet je prakticky uzavřený a zahraniční novináři mají do neklidných regionů vstup zakázán. Veškeré komunikační kanály včetně internetu a telefonních linek jsou nepřístupné nebo jsou přísně sledovány, a to zejména v regionech, kde došlo k protestům. Od olympijských her v Pekingu v roce 2008, kdy na Tibetské náhorní plošině proběhlo více než 342 protestů, se čínské úřady zaměřují především na tibetské spisovatele, blogery, zpěváky, učitele, tvůrce dokumentárních filmů a ochránce životního prostředí.¹ Veškeré nezávislé informace a projevy, které neodpovídají oficiálním stanoviskům čínské vlády, jsou omezovány a považovány za „podvratné“.

Politický útlak, kulturní asimilace, sociální diskriminace a hospodářská marginalizace se v Tibetu staly běžnou součástí života.

Kdykoliv Tibeťané uspořádají petici, pouliční protest, nenásilné shromáždění nebo demonstraci proti pošlapávání svých základních práv, vede to v Tibetu k dalšímu zatýkání, k trestům odnětí svobody a mučení. Tibeťané mají stále menší prostor ke svobodnému vyjádření svých názorů. Z tohoto důvodu se v posledních letech Tibeťané různého věku a společenského postavení uchylují k tragickému aktu sebeupálení.

Proti čínskému útlaku v Tibetu protestovalo sebeupálením od roku 2009 již 152 Tibeťanů, mnichů a mnišek, otců a matek, studentů a spisovatelů, nomádů a rolníků, Tibeťanů nejrůznějších profesí.² Celkem 130 z nich zemřelo přímo na místě nebo krátce po svém činu. Místo pobytu a zdravotní stav těch, kteří přežili, zůstávají neznámé. Všichni, kteří vykonali protest sebeupálením, provolávali hesla „Svobodu Tibetu“ a „Kéz se jeho Svatost dalajlama vrátí do Tibetu“. Avšak místo toho, aby čínské úřady řešily příčiny této nespokojenosti tibetských občanů, zareagovaly na vlnu sebeupálení dalšími represivními politikami. Posílily omezení v tibetských oblastech, protesty sebeupálením odsoudily jako „teroristické činy“ a s partnery, přáteli a příbuznými osob, které se upálily, začaly v rámci preventivních opatření jednat jako se zločinci. Ačkoliv jsou protesty sebeupálením přímo spojeny se „snahou Číňanů získat kontrolu nad projevy náboženského vyznání a tibetskou kulturou“³, čínské úřady považují tyto projevy protestu za trestné činy.

Čínská státní média informovala, že v roce 2017 se hrubý domácí produkt (HDP) Tibetu zvýšil o 10 %. Neuvedla však, že ve stejném roce organizace Freedom House ve své zprávě *Freedom in the World 2017*⁴ (Svoboda ve světě, 2017) označila Tibet jako druhou nejméně svobodnou zemi hned po Sýrii. Podobně informoval list Washington Post, že do Tibetu je těžší získat přístup než do KLDR.

¹ Tibetan' s FIERCE Objection to Unjust, Brutal & Repressive Rule by China (Krajní protest Tibeťanů proti nespravedlivé, brutální a represivní čínské nadvládě) (Ver. II). (2012). Cit. 27. ledna 2015, dostupné na WWW: http://www.youtube.com/watch?v=xK9Y632trIA&feature=youtube_gdata_player

² Stav k 5. říjnu 2018.

³ Výroční zpráva Komise Spojených států pro mezinárodní náboženskou svobodu (USCIRF) zveřejněná v dubnu 2014.

⁴ https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FIW_2017_Report_Final.pdf

Hromadná demolice a ničení komplexu Larung Gar a Jačhen Gar

Ve jménu „rozvoje“ čínské úřady srovnávají se zemí dvě významná centra vzdělanosti tibetského buddhismu, Larung Gar a Jačhen Gar. Radio Free Asia informovalo, že od července 2016 do konce května 2017 čínské úřady vyhnaly 4828 mnichů a mnišek a zbouraly 4725 domů. Mniši a mnišky byli nuceni podepsat dokument, v němž se zavazují, že se do klášterního komplexu již nevrátí. Tři mnišky ve věku od 20 do 29 let, Cchering Dolma, Semgha a Rigdzin Dolma, ze zármutku nad ničením buddhistického komplexu spáchaly sebevraždu a zanechaly dopisy na rozloučenou, v nichž psaly o bourání klášterního komplexu a „šikaně“ ze strany vlády.

Trestní stíhání obhájce jazykových práv Tibetánů

Taši Wangčhug, tibetský majitel obchodu z okresu Kjegumdo v prefektuře Julšul (čín. Jü-sü) byl 27. ledna 2016 zadržen za to, že veřejně prohlašoval, že by vyučovacím jazykem ve školách v oblastech s tibetským obyvatelstvem měla být tibetština. Dva měsíce před svým zadržením se Taši Wangčhug objevil v dokumentu New York Times, v němž se rovněž vyjádřil, že by Tibetané měli mít právo vzdělávat se ve své mateřštině. V květnu tohoto roku jej lidový soud středního stupně prefektury Jü-sü odsoudil k odnětí svobody na pět let za „podněcování k separatismu“.

POLITIKA STŘEDNÍ CESTY: rámec pro řešení otázky Tibetu

Politiku střední cesty navrhl Jeho Svatost dalajlama ve snaze vyřešit otázku Tibetu nenásilnou cestou a zajistit stabilitu a dobré soužití mezi Tibetany a Číňany založené na principu rovnosti a vzájemné spolupráce. Je to zároveň politika, kterou demokraticky přijala ústřední tibetská správa a Tibeťané po dlouhé řadě diskusí, které probíhaly po mnoho let.

Význam politiky střední cesty: Tibeťané nepřijímají současný status Tibetu v rámci Čínské lidové republiky. Zároveň neusilují o nezávislost Tibetu, která je historickou skutečností. Mezi těmito dvěma polohami se nachází politika a prostředky k dosažení skutečné autonomie pro všechny Tibetany žijící ve třech tradičních tibetských provinciích v rámci Čínské lidové republiky. Od okamžiku, kdy byl v roce 2002 obnoven přímý kontakt s Čínskou lidovou republikou, proběhly mezi vyslanci Jeho Svatosti 14. dalajlamy a zástupci ústřední čínské vlády rozsáhlé rozhovory. Při těchto jednáních zástupci Jeho Svatosti dalajlamy jasně vysvětlili, po čem tibetský lid touží. Základním cílem politiky střední cesty je zajistit pro Tibetany skutečnou autonomii v rámci ústavy ČLR. Je to přínosné pro obě strany a vychází to z dlouhodobého zájmu tibetského i čínského lidu.

Oblasti, jichž se týká samospráva:

- 1- Jazyk
- 2- Kultura
- 3- Náboženství
- 4- Vzdělávání
- 5- Životní prostředí
- 6- Využití přírodních zdrojů
- 7- Hospodářský rozvoj a obchod
- 8- Veřejné zdraví
- 9- Veřejná bezpečnost
- 10- Zásady migrace obyvatelstva
- 11- Spolupráce s jinými zeměmi v oblasti kultury, školství a náboženství

Podrobnější informace jsou k dispozici na adrese:

<http://tibet.net/important-issues/sino-tibetan-dialogue/memorandum-on-geniune-autonomy-for-the-tibetan-people/>

CELOSVĚTOVÉ HNUTÍ ZA TIBET

Oficiální čínská propaganda pravidelně označuje příznivce Tibetu jako „nepřátelské západní síly“ a tibetské hnutí jako celek má pak nálepkou „separatistického hnutí“ podporovaného „západními imperialistickými silami“. Skutečnost je však taková, že příznivci Tibetu ani v nejmenším nezastávají vůči Pekingu nepřátelské postoje. Členové skupin na podporu Tibetu pocházejí z celé řady zemí, z velmi různorodých kultur a stejně různorodé je i jejich ideologické zázemí. Tibet má dnes dokonce i podporu nemalého počtu Číňanů, kteří významně přispívají k podpoře tibetské věci. Všechny tyto příznivce spojuje společné přesvědčení, že svoboda, spravedlnost a lidská důstojnost jsou vrozeným právem každého člověka.

Jeho Svatost dalajlama řekl: „Je přirozené, když lidé mají soucit a pocítují solidaritu při pohledu na utrpení jiných lidí“. Členové skupin na podporu Tibetu na sebe vzali univerzální odpovědnost, která jim velí usilovat o důstojnost a svobodu tibetského lidu.

Interakce mezi Tibetany a příznivci Tibetu z různých zemí světa v průběhu let posílila jejich buddhistickou víru ve filozofii nenásilí a odpouštění, a to i ve vztahu k Číně. To vzkřísilo naději v lepší budoucnost Tibetu i celého světa. Stejně tak jako nakonec musí zvítězit pravda a spravedlnost, Tibetané věří, že Tibet svou ztracenou svobodu dříve nebo později znovu získá. Až ta chvíle nastane, Tibetané nezapomenou, jak je příznivci Tibetu vytrvale a odhodlaně podporovali.

PROHLÁŠENÍ A DOKUMENTY TÝKAJÍCÍ SE TIBETU – 2018

LEDEN – Evropský parlament přijal usnesení, v němž vyzývá k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění Taši Wangčhuga a tibetského mnicha Čhökjiho.

<http://tibet.net/2018/01/european-parliament-adopts-resolution-calling-for-immediate-and-unconditional-release-of-tashi-wangchuk-and-tibetan-monk-choekyi/>

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0014+0+DOC+XML+V0//CS>

ÚNOR – Skupina odborníků OSN na lidská práva vyjádřila znepokojení nad tím, že byl Taši Wangčhug obviněn z podněcování k separatismu. Odborníci na lidská práva vyzvali Čínu, aby jej zprostila všech obvinění. Skupina adresovala kritiku čínským úřadům za to, že Taši Wangčhuga zadržely a „kriminalizovaly jeho svobodu projevu, jakož i jeho právo vyslovit se proti něčemu, co považuje za porušování lidských práv v jeho regionu a zemi“.

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22683>

BŘEZEN – Na 37. zasedání Rady pro lidská práva OSN vyjádřily Spojené státy, Kanada, Evropská unie a řada evropských zemí velké znepokojení nad stavem lidských práv v Tibetu.

<http://tibet.net/2018/03/un-member-states-raise-tibet-in-the-37th-un-human-rights-council-session/>

DUBEN – Ministerstvo zahraničí Spojených států vydalo komuniké u příležitosti 29. narozenin pohřešovaného tibetského pančhenlamy Gendün Čhökji Nimy.

<http://tibet.net/2018/04/us-state-department-calls-for-the-immediate-release-of-tibets-panchen-lama/>

KVĚTEN – Předseda podvýboru Evropského parlamentu pro lidská práva Pier Antonio Panzeri vydal prohlášení, v němž vyjadřuje znepokojení v souvislosti s přísným trestem pro zastávce

jazykových práv Tibetánů Taši Wangčhuga. Panzeri vyzval Čínu, aby jej zprostita obvinění a propustila jej.

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180522IPR04033/droi-chair-concerned-by-harsh-sentencing-of-tibetan-language-rights-activist>

ČERVEN – Na 38. zasedání Rady pro lidská práva OSN, které se konalo v Ženevě, vyzvala Evropská unie a Německo k propuštění Taši Wangčhuga, zastávce jazykových práv Tibetánů, který byl v květnu 2018 nespravedlivě odsouzen k odnětí svobody na pět let.

<http://www.tibet.net/2018/06/eu-germany-calls-for-tashi-wangchuks-release-at-the-38th-hrc-session/>

ČERVENEC – V hlavním projevu na ministerské konferenci Ministerstva zahraničí Spojených států o posilování náboženských svobod prohlásil viceprezident USA Mike Pence, že je poctěn přítomností bývalého tibetského politického vězně a aktivisty Golog Džigmeho. Viceprezident Pence ocenil odvahu Golog Džigmeho a jeho pevný postoj ve věci svobody a konstatoval, že Tibetáné jsou téměř 70 let brutálně utlačováni čínskou vládou a že útek Golog Džigmeho z Tibetu do exilu znamená, že „boj tibetského lidu za svobodu náboženského života a za ochranu jeho kultury pokračuje“.

<http://tibet.net/2018/07/tibetan-peoples-fight-to-practice-their-religion-and-culture-continues-u-s-vice-president-mike-pence/>

SRPEN – Skupina odborníků OSN si od čínské vlády vyžádala doplňující informace a vyjádření k jejímu „dvourychlostnímu“ systému vydávání cestovních pasů, který Tibetány systematicky diskriminuje a klade jim při získání cestovního pasu překážky.

<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/SR/Communications/OL-CHN-14-2018.pdf>

ZÁŘÍ – Americká Sněmovna reprezentantů přijala zákon o recipročním přístupu do Tibetu. Zákon podporuje přístup do tibetských oblastí tím způsobem, že úředníkům čínské vlády zakazuje vstup do Spojených států, jestliže jsou odpovědní za zavádění a uplatňování omezení pro úředníky, novináře a ostatní občany Spojených států, kteří chtějí cestovat do Tibetu.

<http://www.tibet.net/2018/09/us-house-passes-reciprocal-access-to-tibet-act/>

**Vypracoval Tibetský úřad v Ženevě
5. října 2018**

Český překlad: Spolek Lungta

www.lungta.cz